

پَرِه سَر

مهدی جوزی

پَرِه سَر ، بخش و شهری در شهرستان رضوانشهر در استان گیلان .

۱) بخش پَرِه سَر . در مغرب و شمال شهرستان رضوانشهر قرار دارد. از شمال به بخش آسالم (در شهرستان طوالش)، از جنوب به بخش مرکزی (شهرستان رضوانشهر) و شهرستان ماسال ، از مشرق به دریای خزر و از مغرب به شهرستان خلخال محدود می شود و مشتمل است بر دو دهستان به نامهای دیناچال و بیلاقی آردِه و شهر پَرِه سَر.

مهمترین کوههای این بخش عبارت اند از: سیاه کوه ، آق مسجد، رَزَن ، مَرزون سَر، چله ، آریودار یا وزمستون . رودهای سفارود و دیناچال در آن جریان دارد. کش رود/ کیش رود از کوههای مغرب شهر سرچشمه می گیرد و در پنج کیلومتری شمال غربی آن به دریای خزر می ریزد.

پوشش گیاهی پَرِه سَر مشتمل است بر درختان توسکا، اوجا، افرا، مَمَرز، شمشاد، گردو، نمدار، راش ، درختان پهن برگ نواحی کوهستانی و جنگلی ، و گیاهان دارویی نظیر گل گاوزبان ، بارهنگ ، ثعلب ، گل خطمی ، پونه ، کاسنی ، وَن ، غاز ایاقی و مازو (سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ، ج ۱۵، ص ۱۰۳-۱۰۴، ۲۷۹؛ مظفریان ، ص ۳۹۶، ۴۰۲). حیات وحش آن شامل شغال ، گراز، روباه ، سمور و خرس است . این ناحیه زیستگاه طبیعی پرندگانی چون قرقاول ، چکاوک ، غاز و مرغابی وحشی است .

اهالی پَرِه سَر عمدتاً به کشاورزی ، باغداری ، دامداری و پرورش زنبور عسل اشتغال دارند. محصول عمده آن برنج و دیگر محصولات مهم آن گندم ، جو، نباتات علوفه ای و میوه هایی مانند ازگیل و گلابی و سیب است . صادرات این بخش برنج ، میوه ، عسل ، ماهی ، صنایع دستی چوبی ، گلیم و جاجیم است (سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح ، ج ۱۵، ص ۱۰۴). ایجاد کارخانه و کارگاههای چوب بری و نجاری و تولید فرآورده های چوبی زمینه اشتغال روستاییان بخش پَرِه سَر و نقاط دیگر را فراهم آورده و از مهاجرت آنان به شهر کاسته است (صالح ، ص ۳۷۶). آب کشاورزی از طریق رودخانه و آب آشامیدنی از چاههای عمیق و نیمه عمیق از طریق لوله کشی تأمین می شود (سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح ، همانجا). راه اصلی رضوانشهر - هشتپر از مشرق این بخش می گذرد.

بیشتر سکنه بخش پره سر با گویش طالشی و گیلکی و بعضی از روستاییان به زبان ترکی سخن می گویند. اکثر مردم آن سنی شافعی و عده ای دیگر شیعه اند. در نزدیکی پره سر در آبادی زندانه ، ذخیره مهم ماده معدنی فلدسپات وجود دارد (ریاضی ضیابری ، ص ۳۰۳). آثار تاریخی پره سر عبارت است از: بقعه سلطان برزکوه در قلعه برزکوه و سفیدمسجد یا اسپیه مزگت که قدیمترین مسجد منطقه ییلاقی آرده و پره سر است و گچ بری و کتیبه ای به خط کوفی دارد (پورا احمد جکتاجی ، ص ۵۷۰؛ رهنمایی ، ص ۴۶۸).

بر اساس تقسیمات کشوری در ۱۳۵۵ش (ص ۱۹) و ۱۳۶۵ش (ص ۱۶)، پره سر از دهستانهای بخش طالش دولاب بود و در شهرستان طالش قرار داشت و بر اساس آخرین مصوبات وزارت کشور (ایران. وزارت کشور. معاونت سیاسی و اجتماعی ، ص ۵۰)، بخش پره سر در ۱۳۷۶ش در شهرستان رضوانشهر تشکیل شد.

۲) شهر پره سر ، مرکز بخش پره سر. در ارتفاع پانزده متری از سطح دریا، بر سر راه کناره جنوب غربی دریای خزر، در مسیر راه بندر انزلی - آستارا قرار دارد. جمعیت آن طبق سرشماری ۱۳۷۵ش ، ۰۱۷ ، ۷ تن بوده است . حداکثر دمای آن در تابستان °۳۴، حداقل آن در زمستان °۳- و میانگین بارش سالانه آن ۱۰۰ ، ۱ میلیمتر است . در مغرب شهر، کوههای گیلنج هونی و هفت هونی قرار دارد. رودهای متعددی از این کوهها سرچشمه می گیرد و اراضی پیرامون شهر را آبیاری می کند. مهمترین آنها دیناچال است که در سه کیلومتری مغرب پره سر در جهت جنوبی - شمالی به دریای خزر می ریزد (سازمان جغرافیائی نیروهای مسلح ، ج ۱۵، ص ۱۰۳-۱۰۴). رودخانه مینارودبار/ میره رود از کوههای مغرب سرچشمه می گیرد و در یک کیلومتری جنوب شرقی شهر به دریای خزر می ریزد (همانجا). شهر پره سر از نظر موقعیت طبیعی و جغرافیایی در ناحیه جنگلی - خزری واقع شده و وجود رود، آب فراوان ، راه ارتباطی ، فعالیت‌های کشاورزی و نیز نزدیکی به ساحل از مهمترین عوامل مؤثر در شکل گیری و گسترش آن بوده است . در اطراف شهر چندین تفریحگاه وجود دارد (همان ، ج ۱۵، ص ۱۰۵).

برخی از زیارتگاههای آن عبارت است از: مقبره سید نجم الدین در آبادی «جنب سرا»ی پره سر که تاریخ تحریر شجره نامه آن به بیش از سیصد سال پیش می رسد؛ زیارتگاه شیخ ابوالمعالی ؛ برزه تربه در آبادی صیقل سرا و زیارتگاه ملاثربه در آبادی ملا محله که در آن سنگ گورهای قدیمی دیده می شود (همان ، ج ۱۵، ص ۱۵۶-۱۵۷؛ ستوده ، ج ۱، بخش ۱، ص ۹۱-۹۲). پره سر در ۱۳۴۱ش شهر شد و

با تشکیل بخش پره سر، به مرکزیت آن درآمد (ایران . وزارت کشور. معاونت سیاسی و اجتماعی ، همانجا).

منابع : ایران . وزارت کشور، تقسیمات کشور شاهنشاهی ایران ، تهران ۱۳۵۵ ش ؛ همو، فهرست واحدهای تقسیمات کشوری تا پایان شهریورماه ۱۳۶۵ ، تهران ۱۳۶۵ ش ؛ ایران . وزارت کشور. معاونت سیاسی و اجتماعی . دفتر تقسیمات کشوری ، نشریه تاریخ تاسیس دار: [تقسیمات کشوری ۱۳۷۸] ، تهران ۱۳۷۸ ش ؛ محمدتقی پوراحمد جکتاجی ، «بقاع متبرکه و اماکن مذهبی گیلان» در کتاب گیلان ، ج ۱، تهران : گروه پژوهشگران ایران ، ۱۳۷۴ ش ؛ محمدتقی رهنمایی ، «گیلانگردی»، در کتاب گیلان ، ج ۲؛ حسین ریاضی ضیابری ، «پتانسیلهای معدنی گیلان»، در کتاب گیلان ، ج ۱؛ سازمان جغرافیائی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ، فرهنگ جغرافیائی آبادیهای کشور جمهوری اسلامی ایران ، ج ۱۵: بندر انزلی ، تهران ۱۳۷۷ ش ؛ منوچهر ستوده ، از آستارا تا استارباد ، ج ۱، بخش ۱، تهران ۱۳۴۹ ش ؛ رضا صالح ، «جنگل نشینان گیلان»، در کتاب گیلان ، ج ۲؛ مرکز آمار ایران ، سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵: نتایج تفصیلی کل کشور ، تهران ۱۳۷۶ ش ؛ ولی الله مظفریان ، «گلها و گیاهان داروئی گیلان»، در کتاب گیلان ، ج ۱؛ نقشه راههای ایران ، تهران : سازمان نقشه برداری کشور ۱۳۷۷ ش .